

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

M VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNÍT

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT

Mgr. Hilda Šelingerová

Súbor pracovných listov Čitateľský krúžok – práca s literárnym textom 1. časť

2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava
Autor UZ: Mgr. Hilda Šelingerová
Kontakt na autora UZ: ZŠ Hlavná 10, Lok
Názov:

Súbor pracovných listov Čitateľský krúžok –
práca s literárnym textom 1. časť

Rok vytvorenia: 2014
Oponentský posudok vypracoval: Mgr. Katarína Hrošovská
ISBN 978-80-565-406-2

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah	
Úvod	4
1. Text rozprávky Janko Hraško	5
2. Obrázková osnova	6
3. Návrh na obal knihy	8
4. Nadpis k textu	9
5. Orientácia v štvorsmerovke	12
6. Pravdivosť a nepravdivosť výrokov	13
7. Dokončenie viet podľa významu	14
8. Slová s podobným a opačným významom	15
9. Cinquain – 5 zmyslová báseň	16
10. Tvorba krátkeho príbehu	18
11. Akrostich	19
12. Janko Hraško báseň	20
13. Práca s básňou – literárne pojmy	22
14. Rozprávkové Bingo Janka Hraška	23
15. Postavy na dramatizáciu rozprávky	24
16. Blahoželanie	29
17. Ilustrácia	29

Úvod:

Súbor pracovných listov je určený pre ZU „Čitateľský krúžok – práca s literárnym textom“. Práca s detskou literatúrou, s rozprávkami má nezastupiteľné miesto na vyučovacích hodinách, v mimo vyučovacom čase a nie je tomu inak ani v našom záujmovom útvare. Pracovné listy ponúknu deťom vhodnú, veku primeranú literatúru, naučia ich pracovať s literárnym textom. Hrovými úlohami rozvinú čitateľské zručnosti, prostredníctvom kladných hrdinov ponúknu pozitívne modely a vzory správania, povedú deti k zmysluplnému tráveniu voľného času. Nosnou myšlienkou pre vznik pracovných listov je zatriktívniť čítanie, poskytnúť primerané texty, presvedčiť sa, či viem o čom čítam, pracovať s prečítaným a výtvarene ho stvárniť, rozvíjať slovnú zásobu a fantáziu dieťaťa, využiť medzipredmetové vzťahy. Nie v poslednom rade, naučiť deti siahať po knihe. Využijeme rozprávku slovenskú i rómsku, ktorá ako žáner je blízko k mentalite žiaka mladšieho školského veku.

1. Prečítaj si skrátenú slovenskú ľudovú rozprávku :

Janko Hraško

Bola jedna žena a tá nemala deti. Raz preberala zahútaná hrach a vzdychla si: „Keby som mala dieťaťko, hoci len také veľké, ako je tento hrášok. Aspoň by mal kto môjmu mužovi obed zaniest' na pole“.

A tu sa ozve spoza pece: „Ja zanesiem, mamó!“ „Ktože si, kdeže si?“ „A či ma nevidíte?“ odpovedalo to a skočilo z pece na lavicu a začalo tancovať. „Ja som to, váš Janko, váš synáčik!“ kričalo. Túžba sa žene splnila a nazvala ho Janko Hraško.

Mama synáčika nachovala. Potom mu uviazala na chrbát do plachtičky misu halušiek.

Hrnec s polievkou vzal Janko do ruky, lyžičku s vidličkou pod pazuchy a išiel hľadať otca.

Ako tak ide – odrazu sa potkol o brázdú. Polievka sa mu vyliala a Janko sa začal topiť.

Nelenil, rýchlo sadol na lyžicu, vidličkou sa odrážal až doplával na okraj brázd. Lenže z nevedel vyliezť. Nuž čo urobil! Spravil si z halušiek schody. Potom halušky pozbieral naspäť do misy a išiel ďalej.

Keď zočil otca už z ďaleka na neho kričal. „Ňaňo, Ňaňo môj nesiem vám obed!“ Sedliak vidí ako sa k nemu blíži misa, ale nevidí, že by ju niekto niesol. „Ktože si? Kdeže si?“ „A či ma nevidíte? To som ja, váš synček!“ Sedliak sa Jankovi potešil a pustil sa do jedla. Lenže halušky mu chrupčia pod zubami.

Janko sa vyhovára otcovi: „A veru to mamka zle utĺkla mak, preto sú také“. Ale otec zbadal, že klame a chcel Janka potrestať. Janko nelenil a utiekol. Otec sa pustil znovu do roboty. Vtom Janko Hraško začne kričať vo volom uchu: „Hej sa, Kešo, hej sa!“ Otec ho dobre vyšticoval, že mu durí voly. Ale voly začali krásne orať.

Ide okolo pán na koni a čuduje sa: Hlas počuje, ale pohoniča nevidí. Spýtal sa sedliaka a ten mu ukázal Janka Hraška vo volovom uchu. „Predaj mi ho! Vraví pán sedliakovi. Dám ti sto dukátov.“

„Nepredám pán urodzený, veď je to môj syn!“ „Len ma predajte otec, veď ja mu ujdem!“

Pán teda vyplatil sedliakovi peniaze a Janka Hraška dal do vaku na sedle medzi dukáty. Janko však dlho nerozmýšľal. Vybral z nohavíc nožík, urobil vo vaku dieru a popúšťal rad radom všetky dukáty na cestu. Napokon sa spustil dolu aj sám. Ľahko domov trafil, lebo dukáty mu cestu ukazovali. Bolo ich toľko, že ich ledva uniesol.

Otec s mamkou ho vystískali, vybozkávali, od radosti dobre že ho nezadusili. A potom si už pokojne našivali, lebo mali synčeka pre radosť aj peniaze na živobytie.

Zazvonil zvonec a rozprávke je koniec.

2. Podľa debovej postupnosti vystrihnuté obrázky nalep a utvor obrázkovú osnovu na nasledujúcej strane. Obrázky vyfarbíme – bude to krajšie.

Vyfarbené obrázky tu nalepíme. Dostaneme dejovú obrázkovú osnovu, skús podľa nej vyrozprávať celú rozprávku.

Ako sa ti pracovalo: vyfarbi

3. Navrhni obal knihy podľa vlastnej fantázie

Názov: _____

Ilustrátor:

2014

4. Prečítaj si text a ku každej časti utvor nadpis

Bola jedna žena a tá nemala nijaké deti. Raz preberala zahútaná hrach a takto si vzdychla: „ Keby som mala diet'atko, hoci len také veľké ako je tento hrášok! Aspoň by mal kto môjmu mužovi obed zaniest' na pole! “
A tu sa ozve spoza pece: „ Ja zanesiem mamka! “ Čuduje sa žena: „ Ktože si, kdeže si? “ „ A či ma nevidíte? “ – odpovedalo a skočilo spoza pece na lavicu a začalo tancovať. „ Ja som to, váš synáčik, Janko Hraško! “
Mama ho dobre nachovala. Potom mu uviazala na chrbát do plachtičky misu halušiek. Hrniec s polievkou vzal Janko do ruky, lyžičku vidličkou pod pazuchy a išiel hľadať otca.
Ako tak ide – odrazu sa potkol o brázdu. Polievka sa vyliala a Janko sa začal topiť. Rýchlo sa oprel o vidličku. Keď polievka vsiakla z halušiek si spravil schody. Z brázdy vyliezol, halušky pozbieral do misy a išiel ďalej na pole.
Keď zbadal otca, už z ďaleka kričal: „ Ňaňo! Ňaňo môj! Nesiem vám obed! “ Sedliak sa čuduje, ako sa k nemu blíži misa, ale nikoho nevidí. „ Ktože si, kdeže si ? “ „ A či ma nevidíte? To som ja váš Janko! “ Sedliak sa mu potešil a pustil sa do jedla. Lenže halušky mu chrupčali pod zubami.

Janko sa vyhovárал: „**To mamka zle utíkla mak.**“ Otec zbadal, že klame a chcel Janka vyšticovať. Chlapec nelenil a schoval sa do volovho ucha. Otec sa posilnil a pustil sa znovu do roboty. V tom počuje výkriky: „**Hej sa Kešo, hej sa!**“ Janko poháňal a voly začali poslušne orať.

Ide okolo pán na koni a čuduje sa. Hlas počuje, ale pohoniča nikde nevidí. Spýtal sa sedliaka a ten mu ukázal Janka vo volovom uchu. „**Predaj mi ho sedliak, dám ti sto dukátov!**“ „**Nepredám pán urodzený, ved' je to môj syn!**“ „**Len ma predajte otec, ved' ja mu ujdem.**“

Pán vyplatil dukáty a Hraška dal do vaku. Janko však dlho nerozmýšľal. Vybral nožík, urobil vo vaku dieru a popúšťal dukáty na cestu. Napokon sa spustil dolu aj sám. Ľahko domov trafil, lebo mu dukáty cestu ukazovali. Bolo ich toľko, že ich ledva uniesol.

Po návrate ho otec s mamkou vystískali, vybozkávali. Dobre, že ho od radosti nezadusili. A potom si už pokojne nažívali, lebo mali synčeka pre radosť aj peniaze na živobytie.

Zazvonil zvonec a rozprávke je koniec.

Ak si nevieš poradiť, pomôž si : vystrihni nadpisy, vyber si z dvoch možností a nalep.

Zahútaná žena	Prekvapený otec
Synček sa objavil	Janko pohonič
Cesta za otcom	Štedrý pán
Zvládnuté nešťastie	Janko uteká
Záver	Šťastný rodičia
Zamyslená žena	Otec sa teší
Veselé chlapčisko	Janko pomáha
Výprava za otcom	Pán kupuje
Strašné sa stalo	Útek z vaku
Koniec	Spoločná radosť

5. V štvorsmerovke vyhl'adaj a vypíš slová, ktoré súvisia s rozprávkou.

Pomôž si s hrubo vytlačenými písmenami

J	A	N	K	O	P	O	K	Š	A	R	H	☺
P	Á	N	☺	☺	O	T	E	C	☺	☺	R	S
A	C	I	Ž	Y	L	M	E	D	J	U	A	T
O	E	H	R	N	I	E	C	☺	☺	U	CH	O
N	S	☺	O	B	E	D	U	K	Á	T	Y	Ň
D	T	Y	L	O	V	I	D	L	I	Č	K	A
H	A	L	U	Š	K	Y	N	O	Ž	Í	K	Ň
C	E	Š	E	M	A	M	K	A	K	E	Š	O

J _____ H _____ H _____ O _____

O _____ H _____ M _____ D _____

P _____ Ň _____ L _____ U _____

V _____ M _____ H _____ N _____

D _____ P _____ U _____ V _____

K _____ C _____

Ako sa ti pracovalo: vyfarbi

6. Prečítaj si vety a posuď, či sú pravdivé, alebo nepravdivé.

1. Janko bol malý ako hrášok.	8. Ukryl sa volovy do ucha.
2. Niesol na pole otcovi večeru.	9. Janko poháňal kone.
3. V hrnci mal vodu.	10. Išiel okolo policajta
4. Potkol sa a spadol do brázdy.	11. Pán Janka kúpil.
5. Z brázdy Janko nevyšiel .	12. Schoval ho do kufra.
6. Otec sa synovi potešil.	13. Dukáty ukazovali cestu.
7. Janko otca oklamal.	14. Rodičia boli šťastní.
15. Hlavnou postavou je pán.	16. Rozprávka je ľudová.
17. Vedľajšou postavou je Hraško.	18. Má autora.

Pravdivé políčka vyfarby červenou patelkou, nepravdivé žltou.

Ak si správne vyfarbil:

- súčet čísel v **červených políčkach** je : 95

- súčet čísel v **žltých políčkach** je : 76

Ako sa ti pracovalo: vyfarbi

7. Dopln slová do viet podľa významu, nezabudni, pracujes s rozprávkou

JANKO HRAŠKO

Kde bolo tam bolo

- Žena túžila mať _____ .
V kuchyni preberala _____ .
Janko bol maličký ako _____ .
Objavil sa a na peci _____ .
Mamka ho dobre _____ .
Otcovi išiel zobrat' _____ .
Pošmykol sa a jedlo _____ .
Janko otcovi _____ .
Otec ho chcel _____ .
Janko sa schoval do volovho _____ .
Poháňal ich výkrikom _____ .
Išiel okolo jeden _____ .
Chcel chlapca _____ .
Naveľa otec Janka _____ .
Dostal za neho _____ dukátov.
Janko z vaku _____ a vrátil sa _____ .
Všetci sa _____ a šťastne _____ .

Zazvonil zvonec a rozprávke je koniec.

Pomôcka:

hrašok, dieťa, ušiel, sto dukátov, kúpiť, domov, ucha, nachovala, kúpiť, pán, klamal, pristal, hej sa Kešo hej sa, hrach, žili tancoval, vyšticovať, vysypal, radovali

Ako sa ti pracovalo: vyfarbi

8. Nahrad' hrubo vytlačené a podčiarknuté slová

A/ so slovom podobného významu:

Žena bola **zahútaná**. _____ . Ja zanesiem **mamo**. _____ .

Mama synáčka **nachovala**. _____ . **Zočil** otca. _____ .

Mamka zle **utíkla** mak. _____ . **Duril** voly _____ .

Otec Janka **vyšticoval**. _____ . V **pokoji** nažívali. _____ .

Pomôcka: ánamudaz, akmam, alitýsan, ledivu, alelmoz, ysaly az lahaťyv, lišalp, eduľk,

B/ so slovom opačného významu:

Také **veľké**, ako tento hrášok. _____ . **Začalo** tancovať. _____ .

Rýchlo sadol na lyžičku. _____ . Halušky **pozbieral**. _____ .

Zočil otca z **d'aleka**. _____ . Mamka **zle** utíkla mak. _____ .

Otec zbadal, že syn je **klamár**. _____ . Voly **poslušne** orali. _____ .

Chcel ho **potrestať**. _____ . **Lahko** domov trafil. _____ .

Pomôcka: olatserp, ylamop, lazdáhzor, akzíl b z, enšulsopen, ýnvarvodvarp, ťílávchop, élam, okhaľ erbod,

C/ Napíš vetu s ktorou sa môže rozprávka začať:

D/ Napíš vetu s ktorou sa môže rozprávka končiť:

Ako sa ti pracovalo: vyfarbi

9. Cinquain - 5 zmyslová báseň

Cinquain – vzor:

Názov /zvyčajne podstatné meno/

PÁN

Charakteristika /zvyčajne príd. meno/

prekvapený láskavý

Akcia/ zvyčajne sloveso/

kupoval nahováral sľúbil

Pocit /veta/fráza/

Prekvapený pán sľúbil dukáty.

Podstata javu

KUPEC

Vymaľuj obrázky a skús utvoriť podľa vzoru tri **5 zmyslové básne** pre rozprávkové postavy.

Janko Hraško, mamka, otec,

Cinquain - 5 zmyslová báseň

Cinquain - 5 zmyslová báseň

Cinquain - 5 zmyslová báseň

10. Krátky príbeh

Postupne pridávaš odpovede na otázky – dostaneš pekne rozvité vety

Krátky príbeh – vzor:

Meno: Zuzka Kováčová.

Aká, aký, aké? Hravá Zuzka Kováčová.

Čo robila, robil? Hravá Zuzka Kováčová kreslila.

Kde? Hravá Zuzka Kováčová kreslila v škole.

Ako? /Čím?/ Hravá Zuzka Kováčová kreslila v škole pekne.

Skús utvoriť podľa vzoru *Krátky príbeh* :

Použi postavy z rozprávky: **1.otec, 2. mamka, 3. Janko Hraško**

1.

Meno: _____ .

Aký? _____ .

Čo robil? _____ .

Kde? _____ .

Ako? _____ .

2.

Meno: _____ .

Aký? _____ .

Čo robil? _____ .

Kde? _____ .

Ako? _____ .

3.

Meno: _____ .

Aký? _____ .

Čo robil? _____ .

Kde? _____ .

Ako? _____ .

11. Akrostich

Dané slovo napíš po hláskach, prirad' ku každej hláske slovo, ktoré sa začína takou istou hláskou, skús prídavné mená, čiže odpovedaj na otázku: aký?, aká?, aké?

Akrostich - vzor:

ČERVENÁ ČIAPOČKA

OTEC

Č	červená	O	_____	odvážny, ohnivý, osamelý
E	empatická	T	_____	tenký, trpezlivý, trefný
R	rozumná	E	_____	erudovaný, empatický
V	vrkočatá	C	_____	citlivý, cenný, cnostný
E	energická			
N	nádherná			

Á aktívna

MAMKA

Č	čiperná	M	_____	milá, malátna, mladá
I	iniciatívna	A	_____	adresná, aktívna, akčná
A	animovaná	M	_____	múdra, maškrtná, mĺkva
P	poslušná	K	_____	krutá, kryštálová, krásna
O	okatá	A	_____	atletická, akrobatická

Č čarovná

K krásna

A akčná

JANKO HRAŠKO

H _____

J _____

R _____

A _____

A _____

N _____

Š _____

K _____

K _____

O _____

O _____

Pomôž si : Jediný, jedovatý, jagavý, atraktívny, akurátny, animovaný, akrobatický, akčný, noblesný, náročný, násilný, novátorský, konfliktný, křčovitý, kostnatý, kamenný, okřídlený, ofrflaný, okatý, okúzľujúci, optimistický, hádavý, hrubý, hravý, hubatý, hnevľivý, ryšavý, rázny, rapavý, rafinovaný, šikovný, špatný, špinavý, šteklivý, šarmantný, štíhly, šupinatý.

12. Do básne doplň vhodné slová, podľa deja rozprávky a rešpektuj rýmy na konci veršov.

JANKO HRAŠKO

Janko maličký
splnil túžbu
Prišiel a obed vzal
s sa on mocoval.

/Hraško, hrncom, mamičky/

Nešťastie sa
v ho utápalo.
Ale bystré
rýchlo z jarku vyplávalo.

/prihodilo, chlapčisko, polievke, /

Otca potešil,
obedom ho
Ňaňo - hladoš spozornel,
v piesok uzrel.

/Janko, haluškách, pohostil/

Pred zutekal,
a potom voly
Boháč sa tomu ,
Janka za kupuje.

/poháňal výpraskom, čuduje, dukáty/

**Hraško nemal strach,
uzrel z vnútra pánov
Okamžite ukul plán,
dierku vo vyvrtal.**

/smelec, vak, vaku /

**Dukáty sa dolu,
značia cestu k jeho
Keď prázdny zostal,
Janko sa dole spúšťal .**

/sypú, vak, domu, /

**Otec, ,mamka
túžia vidieť svojho
Jeho radostný
oslavujú spokojní .**

/Hraško, milá, synka, návrat/

autor : neznámy

Sem nakresli Janka Hraška

Ako sa ti pracovalo s básničkou : vyfarbi

13. Práca s básňou

- 1./ Napíš nadpis básne: _____
- 2./ Napíš koľko veršov má táto básneň: _____
- 3./ Napíš koľko slôh – strof má táto básneň: _____
- 4./ Napíš autora básne : _____
- 5./ Spočítaj počet slov v prvom verši v druhej strofe /slohe/ _____
- 6./ Spočítaj počet slov v poslednom verši básne : _____
- 7./ Vypíš prvé slovo z tretej slohy /strofy/: _____
- 8./ Vypíš posledné slovo zo štvrtej slohy /strofy/: _____
- 9./ Napíš celý tretí verš z piatej slohy/strofy/: _____
- 10./ Vypíš rýmy zo štvrtej strofy – slohy _____

- Hlavnou postavou rozprávky bol: _____
- Vedľajšie postavy boli: _____
- Čo bolo v rozprávke skutočné: _____
- Čo bolo v rozprávke neskutočné: _____

- Ako bolo v rozprávke dobro odmenené: _____

Vymyslite 1 strofu básne o Hraškovi, ktorá bude mať nadpis a 4 verše.

Ako sa ti pracovalo: vyfarbi

14. Rozprávkové BINGO Janka Hraška:

Popros spolužiakov, aby sa zahráli hru Bingo.

Pomenuj vlastnosti Janka Hraška.	Kto tvoril rodinu Janka Hraška ?	Čo všetko musel Janko niesť otcovi ?	Prečo sa hneval otec a ako chcel syna potrestať?	Vysvetli: <u>potom vzal nohy na plecía.</u>
Aké nešťastie stihlo Janka ?	Ako sa vyslobodil Janko od pána?	Vysvetli <u>:je to celé moje potešenie na tomto svete.</u>	Čo dal pán otcovi a kam dal Hraška?	Aké pracovné činnosti sa v rozprávke vykonávali?

15. Zhotov si postavičky na dramatizáciu rozprávky

1. postavy z rozprávky vyfarbite
2. podlepte ich výkresom,
3. pekne ich vystrihnite
4. zozadu prilepte špajdl'u
5. za natiahnuté plátno sa schováte

Popros 5 spolužiakov a môžete skúsiť dramatizovať. Bude to asi takto.

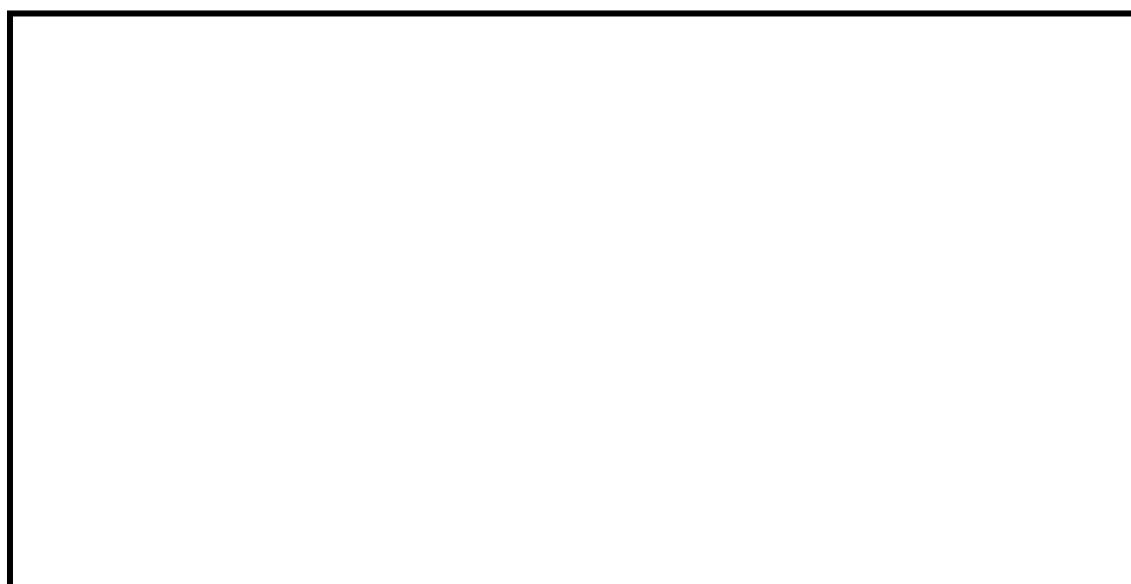
16. Ak sa ti hrdinstvá Janka Hraška ozaj páčili napíš mu

BLAHOŽELANIE vymysli **ADRESU** /oslovenie, samotné blahoželanie, tvoj podpis/

17. Nakresli mu do daru tvoj obrázok, určite by sa potešil.

Zoznam použitej literatúry

DOBŠINSKÝ, Pavol. 2007. *Trojruža*. Bratislava : BUVIK, 2007. 7. vyd. 87 s. ISBN 978-80-89028-75-7.

ĎURÍČKOVÁ, Mária. DOBŠINSKÝ, Pavol, 1991, *Janko Hraško*. Bratislava : PERFEKT, 1991. 8 s. ISBN 80-85261-09-X.

ADAMUSOVÁ, Mária et al: *Projekt Orava v praxi* Zavádzanie demokratických prvkov do výchovno-vzdelávacieho procesu. Občianske združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní. s. 116.

<http://www.mamatata.sk/node/449776>

<http://www.jankohrasko.sk/clanok/16905/janko-hrasko-na-vandrovke/>

<http://www.jankohrasko.sk/recept/15504/prazena-kapusta-z-dobrej-nivy/>

http://rexik.zoznam.sk/uzivatel/oblubene_rozpravky/lukresia/

<http://kotlik.sk/doplanky/varechy.html>